

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ЕКОНОМІКА ФАРМАЦІЇ

Рекомендована д.ф.н., професором М.М.Слободянюком

УДК 339.13:615.2:616-053.2

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ВІТЧИЗНЯНОГО РИНКУ ЕКСТЕМПОРАЛЬНИХ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ДЛЯ ПЕДІАТРІЇ

О.П.Гудзенко, Д.І.Дмитрієвський, О.Д.Немятих, К.В.Кулдиркаєва

Луганський державний медичний університет МОЗ України
Національний фармацевтичний університет

Окреслена проблема гострого дефіциту на вітчизняному ринку екстемпоральних препаратів, що відповідають прийнятним для педіатрії терапевтичним концепціям. Педіатрична рецептура на теперішній час охоплює лише 15% від загальної кількості екстемпоральних препаратів. При цьому в окремих регіонах остання зовсім не зорієнтована на дитячу практику. Динаміка обсягів продажів за екстемпоральною рецептурою для педіатрії за останні роки вказує на тенденцію до скорочення ринку.

Останнім часом поліпшення здоров'я підростаючого покоління в усьому світі є однією з пріоритетних задач для медичної та фармацевтичної науки і практики, а проблема ефективної та безпечної фармакотерапії в педіатрії стає все більш актуальну. За даними ВООЗ щорічно близько 10 млн дітей не доживають до п'ятого дня народження, а тільки від пневмонії ginуть понад 2 млн дітей у віці до п'яти років [7, 11].

Моніторинг показників здоров'я дітей в Україні за останні п'ять років вказує на стійке та монотонне збільшення загальної захворюваності (11,4%) та розповсюдженості (13,2%) патологій в дитячій практиці. При цьому рівень летальності дітей віком до 5 років на 20-25% перевищує аналогічний показник країн Західної Європи та США [9, 11].

Принципи лікування і профілактики патологічних станів у педіатрії передбачають комплексність і багатогранність фармакологічної корекції з використанням препаратів у вигляді специфічних лікарських форм, які здатні враховувати індивідуальні особливості будови, функціонування та регуляції органів і систем зростаючого організму [2, 4].

На теперішній час той факт, що ліки, виготовлені в аптекі за магістральними прописами, здатні забезпечити принципово більш високий рівень

фармакотерапії, ніж аналоги промислового виробництва, представляється незаперечним та вельми обґрунтованим [1, 2, 6, 8]. Поряд з цим, екстемпоральні лікарські засоби (ЛЗ) позбавлені токсичних консервантів, стабілізаторів, барвників, наповнювачів, що, в свою чергу, має першочергове значення в площині відповідності останніх прийнятним для педіатрії терапевтичним концепціям [4, 10].

Екстемпоральні ліки у країнах Європейського континенту та США відіграють ключову роль у забезпеченні ефективної та безпечної терапії в дитячій практиці: частота розвитку побічних ефектів у дітей, що приймають не адаптований до зростаючого організму препарат, підвищується в 1,4 рази, а дві третини з усіх застосовуваних у педіатрії ЛЗ промислового виробництва мало-або зовсім неефективні. За даними Міжнародної фармацевтичної федерації аптечне виробництво ліків, у т.ч. орієнтованих на педіатричних хворих, у світі за останні роки збільшилось на 14% [7, 10].

На жаль, в Україні все більше загострюється проблема внутрішньоаптечного виготовлення ліків: висока витратомісткість аптечного виробництва, реалізація фірмами-виробниками агресивної маркетингової політики у відношенні готових ЛЗ обумовлюють скорочення обсягів екстемпоральної рецептури (ЕР), сегмент якої на вітчизняному ринку монотонно зменшується [6]. Особливої значимості остання набуває в розрізі ЛЗ для педіатрії [1].

Попередніми дослідженнями встановлена пріоритетність препаратів, виготовлених за індивідуальними прописами, для педіатрів та виявлений гострий дефіцит екстемпоральних ліків для дитячої практики, рівень потреби в яких значно вище за пропозицію, яку забезпечують виробничі аптечні в межах фармацевтичного ринку Луганської області.

Метою роботи було вивчення вітчизняного ринку екстемпоральних ліків, орієнтованих на педіатрію.

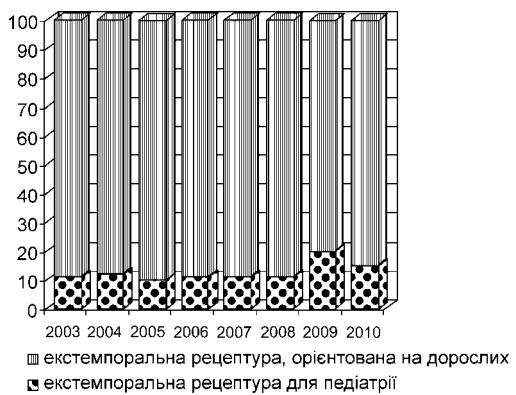

Рис. 1. Структура ЕР на вітчизняному фармацевтичному ринку, %.

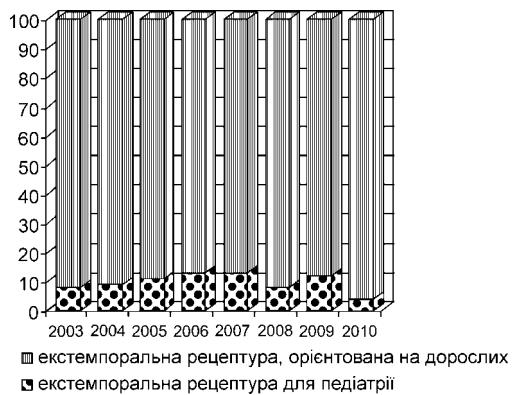

Рис. 2. Динаміка обсягів продажів ЕР на вітчизняному ринку в цінах споживача, %.

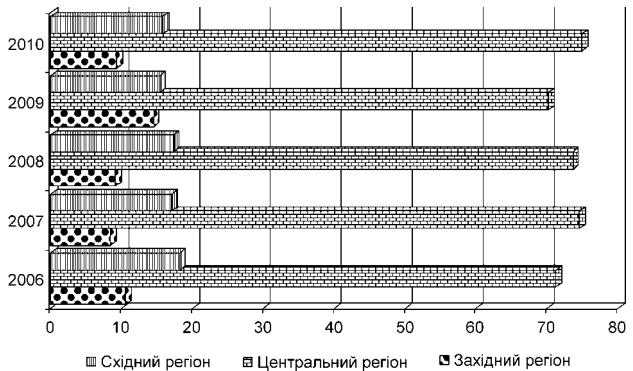

Рис. 3. Структура пропозиції ЕР для педіатрії на вітчизняному ринку, %.

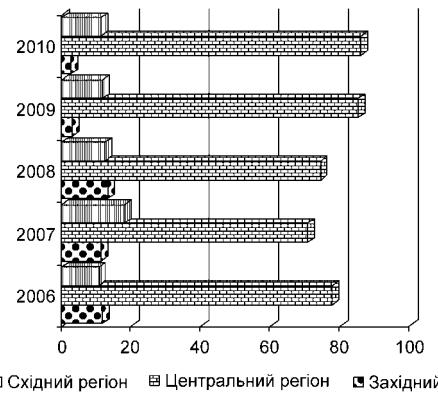

Рис. 4. Динаміка обсягів продажів ЕР для педіатрії на вітчизняному ринку в цінах споживача, %.

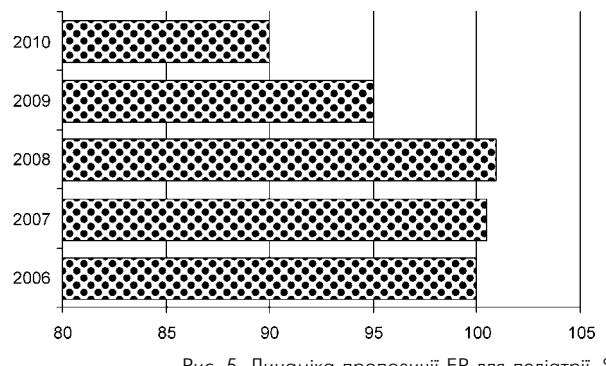

Рис. 5. Динаміка пропозиції ЕР для педіатрії, %.

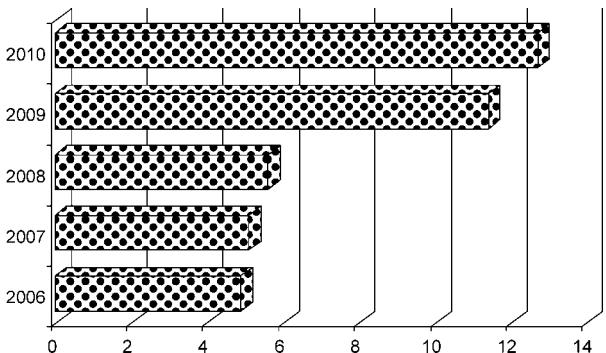

Рис. 6. Динаміка середньозваженої ціни на екстемпоральні ЛЗ для педіатрії, грн.

Матеріали та методи

Аналіз стану пропозиції проводився методом відкритого анкетного опитування керівників підприємств комунальної (88%) та колективної (12%) форм власності, що є найбільш впливовими в площині досліджуваної структурами в Україні проблеми. Презентабельність східних, західних та центральних регіонів обумовлена тим, що більша частина виробничих аптек припадає на вищезазначені області.

Мінімальний обсяг вибірки, необхідний для оцінки величин досліджуваних параметрів з урахуванням розміру генеральної сукупності, розраховували за формулою:

$$n = \frac{N}{1 + \alpha^2 \cdot N},$$

де: n — обсяг вибірки; N — розмір генеральної сукупності; $\alpha = 1 - p$ (рівень значимості) [3].

Орієнтація рецептури аптек на дитячу практику оцінювалась за допомогою ситуаційного аналізу, а саме: порівняльної оцінки окремих фінансово-економічних показників за період 2003-2010 рр.

Середньозважену вартість ЛЗ екстемпорально-го виробництва розраховували за формулою:

$$\bar{x}_f = \frac{\sum x \cdot f}{\sum f},$$

де: x_f — середня арифметична зважена; f — частоти [5].

Результати та їх обговорення

Оцінка даних щодо динаміки екстемпоральної рецептури для педіатрії, отриманої на основі ана-

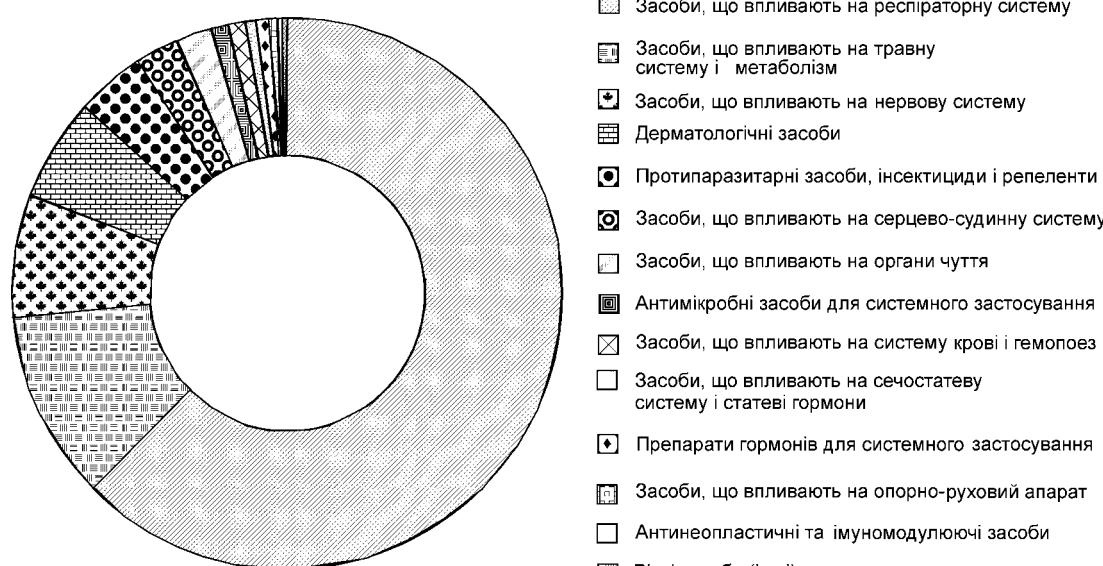

Рис. 7. Структура ЕР для педіатрії за фармакотерапевтичною дією, %.

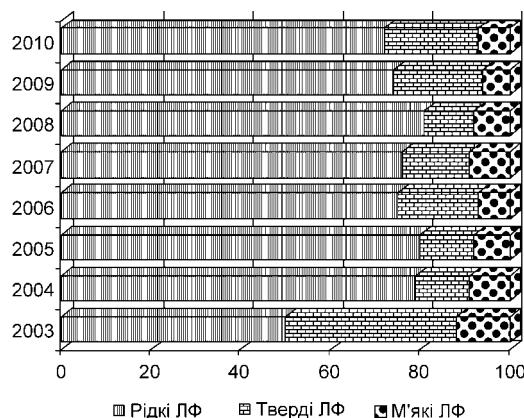

Рис. 8. Структура ЕР для педіатрії за формами випуску, %.

лізу 100 анкет, вказує на тенденцію до збільшення величин досліджуваного параметра в натуральних значеннях протягом аналізованого періоду, що знаходить відповідне відображення в зростанні частки останньої на фоні деякого зменшення в сегменті ЛЗ, які розраховані на споживачів інших

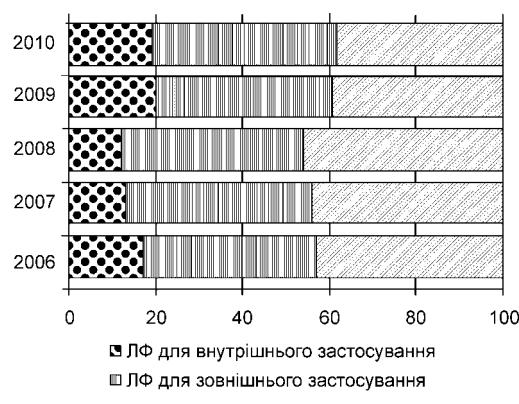

Рис. 9. Структура ЕР за способом застосування, %.

вікових груп (рис. 1). Варто зазначити, що в гривневому еквіваленті спостерігається протилежна картина (рис. 2).

Привертає увагу та обставина, що в межах ринку екстемпоральних ЛЗ для педіатрії на рівні країни переважаюча роль належить центральному

Таблиця

Лідери продажів екстемпоральних ЛЗ для педіатрії за 2006-2010 рр.

Лікарська форма	Магістральний пропис	Лікарська форма	Магістральний пропис
Розчин для парентерального введення	Sol. Natrii chloridi 0,9% — 200 ml	Очні краплі	Sol. Collargoli 1(2%) — 10 ml
Розчин для зовнішнього застосування	Sol. Furacilini (1:5000) 200 ml	Ароматна вода	Aqua Foeniculi 100 ml
Розчин для парентерального введення	Sol. Calcii chloridi 5% — 100 ml	Мікстура	Sol. Glucosi 10% — 200 ml Magnesii sulfatis 2,0 T-rae Valeriane 2 ml
Розчин для парентерального введення	Sol. Glucosi 5% — 200 ml	Мазь	Mentholi 0,05 Ac. borici 5,40 Vaselini 9,41
Краплі в ніс	Sol. Protargoli 1(2%) — 10 ml	Порошок для внутрішнього застосування	Fenobarbitali 0,005 Glucosi 0,2

регіону, який формує понад 70% його місткості (рис. 3). При цьому порівняльний аналіз обсягів продажів вказує на подібну динаміку величин досліджуваного параметра в грошовому вимірі протягом аналізованого періоду: центральні області охоплюють в середньому близько 80% загального товарообігу (рис. 4).

Дослідження рівня пропозиції екстемпоральних ліків за аналізований період дозволяє стверджувати про різке (до 10%) скорочення виробництва препаратів, орієнтованих на маленьких пацієнтів, на тлі монотонного та стійкого підвищення величин середньозваженої ціни (рис. 5, 6).

Аналіз ринку екстемпоральних препаратів для практичної педіатрії за фармакотерапевтичною дією дозволяє виділити засоби, що впливають на респіраторну, травну та нервову системи, а також дерматологічні засоби, які складають 62, 11, 7 та 6% в структурі асортименту, відповідно. Питома вага препаратів іншої спрямованості дії в межах вивченої проблеми порівняно незначна і складає менше 5% (рис. 7).

Порівняльна оцінка внеску окремих форм випуску в загальну структуру асортименту аналізованого сегмента вказує на те, що найбільшу питому

вагу у досліджуваному розрізі мають рідкі лікарські форми, призначенні переважно для зовнішнього та парентерального застосування (рис. 8, 9, табл.).

ВИСНОВКИ

1. Ринок екстемпоральної рецептури для педіатрії за останні роки характеризується тенденцією до збільшення частки останньої в асортименті ліків аптечного виробництва, що, в свою чергу, обумовлено соціальною значимістю аналізованого ринкового сегмента.

2. Відзначається скорочення обсягів виробництва та продажів в натуральних величинах з одночасним збільшенням рівня середньозваженої ціни на лікарський засіб.

3. Виходячи з того, що рівень захворюваності дітей в нашій країні монотонно збільшується, значимість проблеми істотно зростає. Останнє визначає індивідуальну дитячу рецептуру не в якостіrudimentum минулого, а як об'єктивну необхідність сьогодення. Розірвати замкнуте коло може лише ефективна державна політика у відношенні екстемпоральних препаратів, що має, перш за все, враховувати інтереси лікувально-профілактичних закладів, аптек та маленьких пацієнтів.

ЛІТЕРАТУРА

- Гудзенко О.П., Немятих О.Д., Козлова І.Г., Кулдиркаєва К.В. // Укр. журн. клін. та лабораторної медицини. — 2008. — Т. 3, №3. — С. 9-14.
- Дмитрієвський Д.І., Немятих О.Д. // Фармац. кур'єр. — 2010. — №3. — С. 58-64.
- Мнушко З.Н., Пестун І.В. Теория и практика маркетинговых исследований в фармации. — Х.: Изд-во НФАУ, 2008. — 308 с.
- Савченкова Л.В., Немятих О.Д. // Клінічна фармація. — 2008. — Т. 12, №2. — С. 4-10.
- Теорія статистики: навч. посібник / П.Г.Вашків, П.І.Пастер, В.П.Сторожук та ін. — 2-ге вид., стереотип. — К.: Либідь, 2004. — 320 с.
- Тихонов А.И., Ярных Т.Г., Асланьянц А.А. // Провізор. — 2007. — №8. — С. 30-31.
- Conroy S., Choonara I., Impicciatore P. // BMJ. — 2000. — №320. — Р. 79-82.
- Good pharmacy practice (GPP) in community and hospital pharmacy setting. — Geneva, WHO / 1996 (WHO PHARM/96/1).
- Guideline on conduct of pharmacovigilance for medicines used by the paediatric population: European Medicines Agency, 27 July 2005.
- Saleniece K., Korcagina I., Krigers L. // Eur. J. of Pharmac. Sci. — 2007. — №32 (1). — С. 24-25.
- The selection and use of essential medicines. Report of a WHO Expert Committee, 2002 (including the 12-th Model list of essential medicines). — Geneva, World Health Organization, 2003 (WHO Technical Report Series, №914).

УДК 339.13:615.2:616-053.2

КОМПЛЕКСНЫЙ АНАЛИЗ ОТЕЧЕСТВЕННОГО РЫНКА ЭКСТЕМПОРАЛЬНЫХ ЛЕКАРСТВЕННЫХ СРЕДСТВ ДЛЯ ПЕДИАТРИИ

А.П.Гудзенко, Д.И.Дмитриевский, О.Д.Немятих, К.В.Кулдиркаева

Обозначена проблема острого дефицита на отечественном рынке экстемпоральных препаратов, которые отвечают приемлемым для педиатрии терапевтическим концепциям. Педиатрическая рецептура сегодня охватывает лишь 15% от общего количества экстемпоральных лекарственных средств. При этом в отдельных регионах последняя не ориентирована на детскую практику. Динамика объемов продаж по экстемпоральной рецептуре для педиатрии за последние годы указывает на тенденцию к сокращению рынка.

UDC 339.13:615.2:616-053.2

THE COMPLEX ANALYSIS OF THE DOMESTIC MARKET OF EXTEMPORAL MEDICINES FOR PEDIATRICS

O.P.Gudzenko, D.I.Dmitrievsky, O.D.Nemyatykh, K.V.Kuldyrkaeva

The problem of acute deficiency of extemporal medicines, which satisfy the modern requirements for pediatrics at the domestic market is presented in the work. The pediatric prescriptions covers today only 15% of extemporal medicines. Thus, in some regions prescriptions are not oriented on children practice at all. The dynamics of turnover of extemporal medicines for pediatrics for the last years shows the reduction of the market.